

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՀ ԿԳՄՄՆ «ՄԱՐՏՈՒՆՈՒ Տ. ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆԻ
ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ Աշակերտների ստեղծագործական կարողության և կրեատիվության խթանումը

ԱՆՑԱԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐԸ՝ Վարդենիս

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝ Հասմիկ Բեյբության

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՇԻ՝ Նարինե Կարապետյան

ԴՊՐՈՑ՝ Վարդենիսի համար 3 հիմնական դպրոց

2022թ.

ՎԱՐԴԵՆԻՍ

Բովանդակություն

Ներածություն	3
Գրական ակնարկ	5
Փորձարարական հետազոտություն	9
Խմբի նկարագիր	10
Հետազոտության ընթացք	10
Փորձարարական դաս 1	11
Փորձարարական դաս 2	13
Տվյալների մշակում և վերլուծություն	15
Եզրակացություն	16
Օգրագործված գրականության ցանկ	17
Հավելված	
Դասապլան 1	
Դասապլան 2	

Ներածություն

Ժամանակակից հասարակությունը կրեատիվ, ստեղծագործական միտք ունեցող անձանց կարիք ունի: Համապատասխանաբար, դպրոցի պահանջն է դաստիարակել այդ ստեղծագործականությունը, կրեատիվությունը, յուրօրինակությունն իր սաների մեջ: Հասարակության արագ զարգացումը, սրընթաց պրոգրեսը և շրջապատող իրականության արագ փոփոխությունները պահանջում են, որպեսզի մարդիկ կարողանան համապատասխան մոտեցում ցուցաբերել առկա փոփոխություններին՝ սեփական գործունեությունը առավել արդյունավետ դարձնելու նպատակով: Այս պայմաններում շատ կարևոր է, որպեսզի հասարակության անդամները ցուցաբերեն մտքի ճկունություն և տարբերվող մտածելակերպ: Իսկ դրա հիմքը դրվում է արդեն դպրոցում:

Այս պայմաններում մանկավարժների առջև բավականին հստակ պահանջ է դրված աշակերտների մեջ սերմանել այնպիսի որակներ, ինչպիսիք են ինքնուրույնությունը, նոր գիտելիքներ ստանալու և դրանք մշակելու ունակությունը, ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու հատկությունը, տարբեր աղբյուրներից ստացված գիտելիքները մշակելու, վերլուծելու և դրանք առանձնահատուկ կերպով կիրառելու ձգտումը: Կարևոր խնդիր է նաև սովորեցնել երեխաներին ստեղծագործաբար մոտենալ առկա խնդիրներին՝ չվախենալով ուսման մեջ առկա դժվարություններից:

Որպեսզի աշակերտների մեջ ձևավորվեն այս բոլոր հատկանիշները, կարևոր է ուսուցչի դերը: Մանկավարժը պետք է կարողանա գտնել ուսուցման այնպիսի եղանակներ և կիրառի այնպիսի միջոցներ, որոնք թույլ կտան զարգացնել երեխաների մտածողությունը, ստեղծագործական միտքը, մտքի ճկունությունը և արագությունը, նոր լուծումներ փնտրելու և գտնելու կարողությունը:

Ստեղծագործ մարդկանց կարիք զգացվում է հասարակության, սոցիալական կյանքի բոլոր ոլորտներում: Եվ ակնհայտ է, որ այդ պահանջը գնալով աճելու է: Հենց ստեղծագործ անձիք են ապահովում սոցիալական առաջընթացը, հասարակության զարգացումը:

Քանի որ հենց դպրոց է այն կարևոր և առանցքային գործոններից մեկը, որը նպաստում է երեխաների կրեատիվության ձևավորմանը և զարգացմանը, ապա մանկավարժների առջև շատ կարևոր խնդիր է դրված այս ուղղությամբ:

Տվյալ հետազոտական աշխատանքի շրջանակներում ես իմ առջև նպատակ եմ դրել ուսումնասիրել աշակերտների կրեատիվության, ստեղծագործականության խթանման գործընթացի առանձնահատկությունները դասերի ընթացքում: Այս նպատակի իրացման համար վեր են հանվել և առաջադրվել են հետևյալ կարևոր խնդիրներ.

- Ուսումնասիրել կրեատիվության խթանման հիմնական մանկավարժական իջոցները;
- Պարզել, թե ինչպես են ազդում ստեղծագործական խաղերը աշակերտների կրեատիվության խթանման վրա;
- Առանձնացնել այն խնդիրները և դժվարությունները, որոնք առաջանում են աշակերտների կրեատիվության խթանման գործում;
- Առաջարկել կրեատիվության խթանման ավգորիթմ՝ փորձարկելով այն դասի ժամանակ:

Այսպիսով, հավելենք, որ դպրոցում կրեատիվության խթանման առաջնային նպատակն է աշակերտի անձի և նրա ստեղծագործական ընդունակությունների զարգացումը: Այս նպատակի իրացմանն անհրաժեշտ է մոտենալ քայլ առ քայլ, կիրառելով տարբեր մանկավարժական միջոցներ, ուսուցման մեթոդներ և այլն:

Գրական Ակնարկ

Մի կողմից, ստեղծարարությունը – գործոն է, որը պատմության ընթացքում ենթարկվել է էվոլյուցիայի, բազմաթիվ փոփոխություններ է կրել: Մյուս կողմից, դա անձի անհատական պոտենցիալն է, որը նրան հնարավորություն է տալիս ոչ միայն լուծել հանդիպող խնդիրները և հաղթահարել դժվարությունները, այլև ակտիվ կերպով ազդեցություն գործել շրջապատող իրականության որոշ ասպեկտների վրա, փոփոխել դրանք, փոխել սեփական կյանքը և ապագան: Այսպիսին է կրեատիվության ընդհանուր մեկնաբանությունը:

Կրեատիվության, այսինքն անձի ոչ ստանդարտ, տարբերվող մտածողության խնդիրը մշտապես մեծ հետաքրքրություն է առաջացնել և գտնվել է տարբեր ոլորտների մասնագետների ուշադրության կենտրոնում: Հատկապես այսօր, երբ առկա գիտա-տեխնիկական առաջընթացը զգալի ազդեցություն է թողնում մարդկանց կյանքի վրա, շատ կարևոր է ոչ շաբլոնային, ոչ ստանդարտ մտածողություն և գործելաճ ունեցող անձանց ներկայությունը:

Ստեղծագործական ընդունակությունները հարկավոր է զարգացնել երեխաների մոտ՝ սկսած ամենավաղ տարիքից:

Գոյություն ունի կարծիք, որ ստեղծագործականությունը – անձի բնածին հատկությունն է, որոշ երեխաների մոտ այն առկա է, որոշների մոտ՝ ոչ: Սակայն, բազմաթիվ հոգեբանական և մանկավարժական հետազոտությունների արդյունքում պարզ է դարձել, որ բնածին կարող են լինել միայն ստեղծագործականության հակումները: Որպեսզի դրանք վերածվեն լիարժեք կրեատիվության, դառնան ստեղծագործական մոտեցումներ և ճկուն միտք, այդ հակումները պետք է մշտապես զարգացնել:

Տվյալ խնդրի շուրջ առկա որոշ գրական աղբյուրների ուսումնասկիրությունը ցույց տվել, որ կրեատիվության խնդիրը, և առհասարակ, կրեատիվության ֆենոմենը, տարբեր կերպ է մեկնաբանվում տարբեր հեղինակների, մասնագետների կողմից: Այսպես օրինակ, Ե. Տունիկը, ով զբաղվել է Է.Պ.Տորրենսի գիտական հայացների խորին ուսումնասիրմամբ, ըստ վերջինիս հայեցակարգի մեկնաբանում է կրեատիվությունը, որպես անձի ընդունակություն, որը մշտապես գտնվում է

գարգացման գործընթացում և կախված է բազմաթիվ ներքին և արտաքին պայմաններից, գործոններից [Туник Е. Е. Диагностика креативности. Тест П. Торренса: Методическое руководство. СПб., 1998, էջ 23]:

Հեղինակն առանձնացնում է ստեղծարարության հետևյալ չափանիշները.

- Մտքի սահունություն;
- Մտքի ճկունություն;
- Մտքի օրիգինալություն / յուրօրինակություն;
- Մտքի մշակվածություն:

Վ. Շտերնը կարծում է, որ կրեատիվությունը – դա անձի հատկությունն է, որը նրան տրվում է ի ծնե [Штерн В. Умственная одарённость: Психологические методы и воспитания умственной одарённости в их применении к детям школьного возраста / В. Штерн ;пер. снем. А. П. Болтунова ; под ред. В. А. Лукова. — СПб. : Союз, 1997, էջ 48]:

Ըստ Ա.Մատյուշկինի, կրեատիվությունը անձի՝ տաղանդով օժտված լինելու դրսևորումն է, որը կապված չէ առօրյա գործունեության հետ [Матюшкин, А. М. Загадки одарённости / А. М. Матюшкин. — М. : Школа-пресс, 1993, էջ 28]:

Ն.Լեյտեսը նշում էր, որ ստեղծագործականությունը հզոր գործոն է հանդիսանում անձի գարգացման գործընթացում, որով բնութագրվում է տվյալ անձի պատրաստակամությունը փոխվելու, հրաժարվելու կարծրատիպերից, ազդելու շրջակա իրականության վրա [Лейтес Н. С. Способности и одаренность в детские годы.М., 1984]:

Այսպիսով, կրեատիվությունը սահմանվում է, որպես անձի ընդունակություն ծնելու նոր գաղափարներ գործունեության այս կամ այն ոլորտում, որոնք կնպաստեն առաջադրված խնդիրների էլ ավելի արդյունավետ լուծմանը: Այս ընդունակությունը կարող է արտահայտվել անձի մտածողության, ընկալման, երևակայության, էմոցիաների, ինչպես նաև իր գործունեության արդյունքների մեջ:

Հայտնի են նաև ստեղծարարության որոշ տարիքային առանձնահատկություններ: Այսպես, օրինակ, Ա. Բելոուսովան կարծում է, որ վաղ մանկական տարիքում ստեղծագործականության խթանման վրա մեծապես ազդում են էմոցիաները [Белоусова А.К., Вышквыркина М.А. Социальный интеллект // Психология общения. М.: 2015, էջ 102]:

Մակայն, ստեղծագործական գործընթացի կարգավորման զգացմունքային, էմոցիոնալ հիմքի առկայությունը դեռևս չի սպառում այս ֆենոմենի զարգացման մեխանիզմը երեխաների մոտ: Գոյություն ունեն նոր գաղափարների ստեղծման նաև այլ տեխնոլոգիաներ: Օրինակ, զարգացնող ուսումնասրության հայեցակարգում ստեղծագործական գործընթացը կապվում է տեսական մտածողության հետ:

Դպրոցում աշակերտների ստեղծարարության խթանման գործում կարևոր նախապայման է մանկավարժի ներազդեցությունը նրանց մտածողության գործընթացի վրա:

Մտածողությունը– սոցիալապես պայմանավորված, խոսքի հետ մշտապես փոխկապվածության մեջ գտնվող հոգեբանական գործընթաց է, որը հանգում է նորի բացահայտմանը, իրականության անմիջական կամ միջնորդավորված ընկալմանը և արտացոլմանը՝ դրա վերլուծության և համադրությանը ընթացքում [Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н. Ю. Хрящевой. СПб., 2002, էջ 49]:

Մարդկային մտածողությունը նաև ստեղծագործականության հիմնական աղբյուրն է: Ստեղծագործական կամ կրեատիվ է համարվում ինտելեկտուալ կարողությունների այն տեսակը, որը դրսևորվում է խնդրում առկա պայմանների և տվյալների օգտագործմանը տարբեր եղանակներով և արագ տեմպերով: Դա զարմանալու և ճանաչելու, ոչ ստանդարտ լուծումներ գտնելու ընդունակությունն է, ուղղվածությունն է դեպի նորի բացահայտումը և առկա գիտելիքների ընդլայնումը և խորացումը:

Ստեղծագործական գործունեությունը նպաստում է դպրոցականների մոտ բարձրագույն հոգեբանական և հոգեկան ֆունկցիաների զարգացմանը, ինչպիսիք են հիշողությունը, մտածողությունը, ընկալումը, ուշադրությունը, ինչն իր հերթին ազդում է աշակերտի կողմից՝ գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների յուրացմանը, որոնք նրանք ստանում են դասի ժամանակ:

Այս պարագայում շատ կարևոր խնդիր է աշակերտների մոտ հետաքրքրություն խթանել առաջադրված խնդրի, մատուցվող նյութի հանդեպ:

Հետաքրքրության առկայությունը աշակերտի մոտ նպատակաուղղված կերպով տանում է նրան առաջադրված խնդիրների իրական իրագործմանը և լուծմանը տարբեր եղանակներով: Ավելին, հետաքրքրությունը խնդրի հանդեպ զգալի կերպով ընդլայնում է աշակերտի աշխարհայացքը և կենսական փորձը, ծանոթացնում է նրան տարբեր տեսակի գործունեությունների հետ, ակտիվացնում և զարգացնում է նրա ընդունակությունները և հոգեբանական առանձնահատկությունները:

Ուսումնասիրելով գրականությունը, ծանոթանալով կրեատիվության բնույթի հետ, կարող ենք եզրակացնել, որ տվյալ գործընթացը անհրաժեշտ է և պետք է զարգացնել: Դպրոցում այս խնդրի իրացման համար պատասխանատվություն է կրում հենց մանկավարժը, ով պետք է աշակերտներին ուղղեցի դեպի ստեղծագործական գործունեության ակունքները,

Խթանի նրանց մոտ հետաքրքրությունը ուսուցանվող նյութի հանդեպ առաջարկի ոչ ստանդարտ լուծումներ առաջադրված խնդիրների համար:

Ուսումնական գործընթացը – դա այն գործընթացն է, որն ուղղեցվում է աշակերտների ինքնուրույն գործունեությամբ, որի ընթացքում ճանաչողության, վարժությունների և ձեռք բերված փորձի հիման վրա նրանց մոտ ձևավորվում են նոր գիտելիքներ, հմտություններ, գործելու և վարքի նոր ձևեր, կատարելագործվում են նախքինում յուրացված ձևերը:

Ժամանակակից դպրոցում աշակերտը ուսումնական գործընթացում հանդես է գալիս, որպես ուսումնառության սուբյեկտ, համագործակցում է ուսուցչի և համադասարանցիների հետ: Սա հենց այն անձնային- կողմնոնշված ուսումնառության ոճն է, որը հանդիսանում է կրեատիվության զարգացման բարենպաստ գործոն: Հենց այսպիսի միջավայրում մանկավարժը պետք է, առաջին հերթին, ձգտի բարենպաստ պայմաններ ստեղծել՝ աշակերտների ստեղծագործականության լիարժեք զարգացման համար, քանի որ ստեղծագործականությունը թույլ է տալիս աշակերտին հանդես գալ, որպես ուսման գործընթացի ակտիվ մասնակիցը, իրականացնել սեփական մտահաղացումները

Փորձարարական դասեր

Դպրոցում ուսուցչի աշխատանքի և աշակերտների ուսումնական հաջողությունների արդյունքները չափվում են ձեռք բերված գիտելիքներով, կարողություններով ու հմտություններով: Արդի ժամանակաշրջանում, երբ կյանքն օրեցօր առաջընթաց է ապրում, դպրոցի կարևորագույն խնդիրներից են դառնում աշակերտների կրեատիվության, նրանց ստեղծագործական մտածողության, ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու կարողությունների ձևավորումն ու զարգացումը:

Տվյալ հետազոտական աշխատանքի ընթացքում վեր են հանվել հետևյալ կարևոր խնդիրները և հարցերը, որոնք, ըստ իս, փոխադարձաբար կապակցված են աշակերտների ստեղծագործականության, կրեատիվության զարգացման հետ: Այդ խնդիրներն են.

- Երեխայի ստեղծագործական երևակայության զարգացում;
- Բանավոր խոսքի զարգացում;
- Ինքնարտահայտվելու կարողության զարգացում;
- Ազատ և անկաշականդ շփում հասակակիցների և մեծերի հետ;
- Նախաձեռնելու, համախմբված աշխատելու հմտությունների ձեռքբերում;
- Աշխատասիրության, պատասխանատվության, ուշադրության դրսևորում;
- Տեսածի, լսածի վերաբերյալ խոսելու կարողություն;
- Իրավիճակը շտկելու կարողություն;
- Բարդույթներից ազատագրում:

Ենթադրվում է, որ ուսումնական գործընթացում աշակերտների կրեատիվությունը խթանելու հիմնական բաղադրիչ գործողություններն են.

- Խմբային աշխատանք;
- Համագործակցություն;
- Խնդիրների պլանավորում և բաշխում;
- Համապատասխան նյութերի և դիդակտիկ միջոցների կիրառություն;
- Ստեղծագործելու ազատություն;

Խմբի նկարագիր

Հետազոտությունն կատարել էմ Վարդենիսի համար 3 հիմնական դպրոցում՝ 5-րդ և 8-րդ դասարանում: Դասարանը բաղկացած է 16 աշակերտից, որոնցից 8-ը տղա են և 8-աղջիկ: Նրանցից 6-ը ունեն բարձր մակարդակի գիտելիքներ Ռուսաց լեզու առարկայից, 6-ը ունեն միջին մակարդակի գիտելիքներ, իսկ 4 աշակերտ թույլ են սովորում: Հետազոտությունը կատարվել է բնական պայմաններում, ուսումնասիրելով աշակերտների մեկ խումբ՝ այսինքն մեկ դասարան, որը հանդիսացել է այս հետազոտության օբյեկտը:

Հետազոտության ընթացք

Առաջնորդվելով հետազոտության նպատակով և խնդիրներով՝ առաջ քաշվեց հետևյալ հիպոթեզը. աշակերտների մոտ կրեատիվությունը կակտիվանա ուսումնական գործընթացի այնպիսի կազակերպման դեպքում, երբ դասարանում ստեղծվի

«հաջողության» և համագործակցության մթնոլորտ, գործադրվեն հետաքրքրաշարժ միջոցներ և դիդակտիկ նյութեր՝ նյութի մատուցման և ուսուցանման համար:

Ուսուցիչը ներգրավված դիտարկում է իրականացրել հետազոտական դասերի շրջանակներում՝ հանդիսանալով դասապրոցեսի անմիջական մասնակիցը և ուղղորդող անձը:

Տվյալների հավաքագրման համար կիրառել էմ համապատասխան հարցաթերթիկներ՝ աշակերտների համար:

Աշակերտների ստեղծագործականության ցուցանիշները ամփոփելու և գնահատելու համար՝ աշակերտներին առաջարկվել է լրացնել հայտորոշիչ թեստ, որի առաջադրանքից ելնելով գնահատել էմ աշակերտների կրեատիվությունը և ստեղծագործականությունը:

Փորձարարական դաս 1

Առաջին դասի ընթացքում աշակերտները ուսուցանվող թեման ուսումնասիրել են համապատասխան պաստառների և քարտերի միջոցով, սովորել են սպորտաձևերի և խաղերի անվանումներ, ինչպես նաև զարգացրել են այդ բառերը նախադասությունների մեջ կիրառելու հմտությունը: Սկսելով դասը երեխաներին ուղղեցի նախորդ դասից հարցերը, որպիսով հասկանամ ինչքանով է յուրացվել թեման: Այնուհետև աշակերտներին ուղղեցի հարցեր կապված սպորտաձևերի հետ:

Ի՞նչ սպորտաձևեր գիտեք, և որո՞նք եք սիրում:

Ի՞նչ սպորտային խաղեր եք խաղում բակում:

Հարցերից հետո երեխաներին բաժանեցի քարտեր, որտեղ պատկերված էին սպորտաձևեր: Երեխաները ներկայացրին քարտերում պատկերված սպորտաձևերը, և առանձնացրին այն սպորտաձևերը, որոնք խաղում են նաև բակերում:

Բացի ուսումնական նյութի յուրացման անհրաժեշտությունից, դասի ընթացքում ես նպատակ եմ դրել նաև առավելագույնս աշխատել աշակերտների համագործակցային և հաղորդակցական հմտությունների զարգացման ուղղությամբ, նպաստել հետաքրքիր քննարկումների կազակերպմանը դասարանում՝ աշակերտների մոտ խթանելով սեփական, ինքնուրույն մտահաղացումների և գաղափարների արտահայտման կարողությունը: Այս առումով շատ կարևոր խթան է հանդիսացել իմ կողմից խմբային աշխատանքների կազմակերպումը, որտեղ յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է կարողանար լսել դիմացինի մտքերը, հասկանալ դրանք և շարունակել ըստ իր մտահաղացման:

Դասարանը բաժանեցի խմբերի քարտերով, որոնց վրա պատկերված էին սպորտաձևեր:

Խմբերին բաժանեցի պաստառներ, որոնց վրա պետք է խմբով ներկայացնեին տվյալ սպորտաձևը:

Դասի ընթացքում 16 աշակերտներից 6-ը ցուցաբերում էին բարձր կտիվություն, մասնակցություն դասին, ձգտում էին արտահայտել իրենց կարծիքը ուսուցչի կողմից առաջադրված հարցերի և քննարկումների շրջանակներում, արտահայտում էին բավականին բարձր հետազոտվածություն դասի ընթացքում:

Աշակերտներից 6-ը բավականին հետաքրքրված էին, սակայն չափազանց պասիվ էին չէին մասնակցում դասին առանց ուսուցչի հորդորի և ուղղակի

հարցադրումների: Սակայն, երբ ես հարցերով դիմում էի նրանց, նրանք
բավականին արագ արձագանքում էին և փորձում արտահայտել իրենց մտքերը:

Մնացած 4 աշակերտները չափազանց պասիվ էին, նրանց մոտ բացակայում էր
որևէ հետաքրքրություն դասի նկատմամբ, առավել ևս նրանք չէին կարողանում
ինքնուրույնություն ցուցաբերել՝ ուսուցչի կողմից ուղղված հարցերին
պատասխանելիս:

Փորձարարական դաս 2

Երկրորդ հետազոտական դասի նպատակն էր զարգացնել աշակերտների՝ քննարկումներ վարելու կարողությունը յուրացված բառապաշարով, ինչպես նաև հմտանալ թեմայի շուրջ ոչ միայն տեսական, այլև գործնական առումով՝ կատարելով համապատասխան վարժությունները, լսողական և պատմողական առաջադրանքեր:

Սկսելով դասը հարցեր ուղղեցի աշակերտներին, որպիսզի ամփոփեմ նախորդ դասը:

Սկսցի ընթերցել և թարգմանել օրվա դասը: Դասից դուրս գրեցինք անձանոթ բառերը և թարգմանեցինք:

Այնուհետև երեխաներին առաջարկեցի միասին դիտել տեսահոլովակ՝ Օլիմպիական խաղերի վերաբերյալ: Նախապես հանձնարարելով ուշադրությունը կենտրոնացնել սպորտաձևերին, որպիզի առանձնացնեն և իրենց բառերով ներկայացնեն այն սպորտաձևը, որով կցանկանային զբաղվել:

Դիտեցինք տեսահոլովակը, այնուհետև սկսեցինք ազատ քննարկումը:

Յուրաքանչյուր աշակերտ ներկայացրեց այն սպորտաձևը, որը իրեն դուր էր եկել:

Օրինակ Դավիթը իր թեման ներկայացնելիս, բարձրաձայնեց իր որոշման մասին, որ ապագայում անպայման զբաղվելու է բոնցքքամարտով, որպեսզի մասնակցի օլիմպիական խաղերին և դառնա խաղերի հաղթող:

Ընդհանուր առմամբ, կարող ենք արձանագրել, որ դասին մասնակցած 16 աշակերտներից 6-ը բավականին ակտիվ էին դասի ողջ ընթացքում և պարբերաբար արտահայտում էին իրենց մտքերը և կարծիքները՝ առաջարկվող հարցադրումների շուրջ, առաջադրանքների կատարման ժամանակ շատ ինքնավստահ և կայուն գիտելիքներ ցուցաբերեցին: 6 աշակերտներ նույնպես զգալիորեն ակտիվ էին մասնակցում դասապրոցեսին, սակայն աչքի չէին ընկնում բավականաչափ վստահ պատասխաններով, ժամանակ առ ժամանակ էին մասնակցում դասին սեփական նախաձեռնությամբ, այլ ոչ թե ուսուցչի անմիջական հարցադրումների շնորհիվ:

Սակայն տեսահոլովակի դիտումից հետո, նրանք ցուցաբերեցին բարձր ոգևորություն և ակտիվ աշխատանք՝ ելնելով սեփական կարծիքի արտահայտվելու

հնարավորությունից:

Աշակերտները կարողացան այս դասի շրջանակում արտահայտել իրենց կարծիքը, Ստեղծագործաբար մոտենալ պրոցեսին, և ցուցաբերել կրիատիվություն, արտահայտելով իրենց ցանկությունները:

Տվյալների մշակում և վերլուծություն

Այսպիսով, ամփոփելով երկու դասերի արդյունքները, պետք է նկատել, որ աշակերտների մոտ գրանցվեց որոշակի աճ կրեատիվության և ստեղծագործականության ցուցանիշներում: Մասնավորապես, ակտիվ և կրեատիվ աշակերտների շարքերը համալրվեցին մի քանի նոր աշակերտներով, ովքեր բավականաչափ հետաքրքրվեցին անցկացված դասերի ձևաչափով և մեծ վստահությամբ և ինքնուրույնությամբ հանդես եկան նաև երկրորդ հետազոտական դասի ընթացքում: Բավականաչափ ակտիվացան և որոշ առումով փորձեցին ստեղծագործաբար մոտենալ դասին նաև այն աշակերտներից մի քանիսը, ովքեր առաջին դասին որևէ հետաքրքրվածություն կամ մասնակցություն չունեցան:

Ենթադրում են, որ աշակերտների մոտ ձևավորելով որոշակի առումով «ազատ տարածք»՝ սեփական մտքերը և կարծիքները արտահայտելու, բաց քննարկումներին մասնակցելու, ինչպես նաև դրանք ինքնուրույն խթանելու և կազմակերպելու համար, աշակերտները կարողացան բավականաչափ ինքնահաստատվել, ավելի վստահ և ինքնուրույն զգալ դասի ժամանակ և տնային հանձնարարություն կատարելիս: Շատ կարևոր գործոն էր նաև ուսուցչի՝ խրախուսելու և աշակերտին սխալվելու իրավունք վերապահելու մարտավարությունը, որը նա կիրառեց հետազոտական դասերի ընթացքում: Իսկ այս գործոնները ինքնստիմյան բերում են անձի մոտ ստեղծագործական մտքի խթանմանը, առավել ազատ և անկաշկանդ ուսումնական գործընթացի կազմակերպմանը:

Եզրակացություններ

Այսպիսով, կրեատիվությունը հիմնված է երևակայության, ինտելեկտի, գյուտարարությանն ինքնակրթության վրա: Կարելի է առանձնացնել կրեատիվության 3 հիմնական բաղադրիչներ.

1) Իրազեկություն՝ գիտելիք, հմտություն, փորձ;

2) Ստեղծարար մտածողություն՝ ճկունություն, համառություն որոշում

կայացնելիս, կրեատիվ մտածողության մեթոդների կիրառում;

3) Մոտիվացիա՝ ներքին՝ սեփական հետաքրքրվածությունը խնդրի լուծման ժամանակ, ինքնակատարելագործման ձգտում և գիտելիքների կիրառում, և արտաքին՝ մոտիվացիա՝ նյութական խրախուսում և առաջխաղացում:

Կրեատիվության համար վտանգավոր է հին մեթոդների կիրառումը,

որը թույլ չի տալիս նոր գաղափարի և դրա իրականացման համար կրեատիվության դրսևորմանը: Կրեատիվությունը, ինչպես յուրաքանչյուր ընդունակություն, անընդհատ զարգացման կարիք ունի: Կան մի շարք գործողություններ, որոնց իրականացման դեպքում բարձրանում է աշակերտների՝ կրեատիվ աշխատելու ցանկությունը՝

- Հոգեբանական հատկանիշների վերլուծություն;
- Մտքերի վերարտադրության մեթոդների ուսուցանում;
- Խմբում աշխատելու կանոնների ուսուցում և դերերի բաշխում.

Աշակերտների կրեատիվության բարձրացման կարևոր միջոց է մոտիվացիայի բարձրացումը:

Այսպիսով, դպրոցում սովորող աշակերտների կրեատիվությունը խթանում է մանկավարժական հաջող գործունեությունը, որն իրականացվում է համապատասխան մեթոդների, միջոցների օգնությամբ, կիրառելով նորագույն տեխնոլոգիական միջոցներ:

Գրականության ցանկ

1. Белоусова А.К., Вышквыркина М.А. Социальный интеллект // Психология общения. М.: 2015
2. Лейтес Н. С. Способности и одаренность в детские годы. М., 1984
3. Матюшкин, А. М. Загадки одарённости / А. М. Матюшкин. — М. : Школа-пресс, 1993
4. Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н. Ю. Хрящевой. СПб., 2002
5. Туник Е. Е. Диагностика креативности. Тест П. Торренса: Методическое руководство. СПб., 1998
6. Штерн В. Умственная одарённость: Психологический метод испытания умственной одарённости в их применении к детям школьного возраста / В. Штерн ; пер. с нем. А. П. Болтунова ; под ред. В. А. Лукова. — СПб. : Союз, 1997

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

Դասապլան 1

Ուսուցիչ՝ Նարինե Կարապետյան

Առարկա՝	Ռուսաց լեզու	Ամսաթիվ	04.04.2022թ.	Կիսամյակ	2	Դասարան	5
Թեմա՝	"Мои спортивные интересы"						
Օգտագործվող նյութեր	Դիդակտիկ նյութեր՝ պաստառներ, քարտեր, թղթեր, նկարներ, գրատախտակ						
Դասի նպատակը՝	<p>Հաղորդակցական կարողությունների և հմտությունների համակարգում</p> <ul style="list-style-type: none"> • Աշակերտները պետք է կարողանան՝ <ol style="list-style-type: none"> 1. Կառուցել բանավոր խոսք, թեմայի շրջանակներում ներկայացնելով՝ ա) սպորտային և բակային խաղերի նմանությունն ու տարբերությունը բ) ամառային և ձմեռային սպորտաձևերը 2. Մտահորիզոնի ընդլայնում՝ գիտելիքների հիման վրա ավելացնեն նոր բառեր և արտահայտություններ 3. Լսել դիմացին, հասկանալ և կարողանալ շարունակել նրա միտքը 4. Կիսել թեմայի շուրջ ձեռք բերած փորձն ու գիտելիքները համադասարանցիների հետ 						

Ուսուցման փաստեր, որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ

Վերջնարդյունքները	<ol style="list-style-type: none"> 1. Կարողանալ ձևավորել 2. Ընկերների և ուսուցչի խոսքը լսելու և հարգելու ունակությունը 3. Ապահովել դրական փոխկապվածություն 4. Արժեքային համակարգի ձևավորում 			
Գործողություններ	Դասի փուլերը	Ուսումնական գործունեություն	Ուսումնական գործունեություն	Առանցքային հարցեր
Ժամ/տևողություն		Ուսուցիչ	Աշակերտներ	

5-10ր	Աշակերտները ողջունում են ուսուցչին և տեղավորում իրենց տեղերում, Հարցերի միջոցով անցածի կրկնություն	Ողջունում է աշակերտներին - Բացակա աշակերտներին է գրանցում Հարցերի ուղղում աշակերտներին	Աշակերտների ուշադրությունը կենտրոնացնում է դասին Հարցերի պատասխանում	
15-20ր	Ընթացք	Տալիս է հարցեր սպորտային և բակային խաղերի վերաբերյալ: Կօզտագործի Վենի դիագրամը ամառային և ձմեռային սպորտաձևերի տարբերակման և ընդհատությունները գտնելու համար: Աշակերտներին կբաժանի խաղաքարտեր, որոնց վրա պատկերված են սպորտաձևեր:	Աշակերտները պատասխանելով հարցերին քննարկում են ծավալում իրենց սիրելի սպորտային և բակային խաղերի վերաբերյալ՝ Պատկերներին նայելով աշակերտները պետք է կռահեն և գրեն սպորտաձևի կամ խաղի անվանումը, ապա նշեն վերջիններս ամառային խաղեր են, թե՞ ձմեռային, սենյակային, թե՞ բակային:	

7-10ր	Ավարտ	Ուսուցիչը ուղղում է հարցեր աշակերտներին՝ դասի թեմայով Գրավոր աշխատանքի կատարում: Կատարում է աշակերտների գնահատում:	Հարցերի պատասխանում: Գրավոր աշխատանքի կատարում:	
Տնային աշխատանք 3-5ր		Օգտվելով համակարգչից գրել տեղեկություն սիրած սպորտաձևի մասին:		

Դասապլան 2

Ուսուցիչ՝ Նարինե Կարապետյան

Առարկա՝	Ռուսաց լեզու	Ամսաթիվ	06.04.2022թ.	Կիսամյակ	2	Դասարան	5
Թեմա՝	"Спорт"						
Օգտագործվող նյութեր	Դասագիրք, տետր, պլանշետ:						
Դասի նպատակը՝	<p>Հաղորդակցական կարողությունների և հմտությունների համակարգում</p> <ul style="list-style-type: none"> • Աշակերտները պետք է կարողանան՝ <p>1. Կառուցել բանավոր խոսք, թեմայի շրջանակներում ներկայացնելով՝ ա) սպորտային և բակային խաղերի նմանությունն ու տարբերությունը բ) ամառային և ձմեռային սպորտաձևերը 2. Մտահորիզոնի ընդլայնում՝ գիտելիքների հիման վրա ավելացնեն նոր բառեր և արտահայտություններ 3. Լսել դիմացին, հասկանալ և կարողանալ շարունակել նրա միտքը 4. Կիսել թեմայի շուրջ ձեռք բերած փորձն ու գիտելիքները համադասարանցիների հետ</p>						

Ուսուցման փաստեր, որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ

Վերջնարդյունքները	Կարողանալ ձևավորել՝ Բանավոր խոսք Ունենան՝ Ստեղծագործ և կրետիվ միտք: Ձևավորել կարծիք:			
Գործողություններ	Դասի փուլերը	Ուսումնական գործունեություն	Ուսումնական գործունեություն	Առանցքային հարցեր
Ժամ/ տևողություն		Ուսուցիչ	Աշակերտներ	

5-10ր	Աշակերտները ողջունում են ուսուցչին և տեղավորում իրենց տեղերում, Հարցերի միջոցով անցածի կրկնություն	Ողջունում է աշակերտներին - Բացակա աշակերտներին է գրանցում Հարցերի ուղղում աշակերտներին	Աշակերտների ուշադրությունը կենտրոնացնում է դասին Հարցերի պատասխանում	
15-20ր	Ընթացք	Ընթերցում և թարգմանում է տեքստը: Գրատախտակին գրում տեքստի անձանոթ բառերը, թարգմանում դրանք: Միացնում է տեսահոլովակ:	Լսում են ուսուցչուհուն, Բառատեսքում գրում բառերը, Դիտում տեսահոլովակը և ներկայացնում իրենց նախնտրած սպորտաձևը:	
7-10ր	Ավարտ	Ուսուցիչը ուղղում է հարցեր աշակերտներին՝ դասի թեմայով Գ.Հանձնարարում է դասի վերջից համար 6-րդ և համար 7-րդ վարությունները: Կատարում է	Հարցերի պատասխանում: Գրավոր աշխատանքի կատարում:	

		աշակերտների գնահատում:		
Տնային աշխատանք 3-5ր	"Շորտ" դասը սովորել կարդալ, պատմել : Կատարել վարժություններ համար 5-ը և 9-ը:			